

Aan het Algemeen Bestuur van de GRS
Postbus 619
3300 AP Dordrecht

Datum: 15-9-2026
Betreft: Advies Beleidsnotitie Samen sterk naar werk & inkomen + Verordening Werk en Inkomen en Nadere regels Participatiewet werk Drechtsteden

Geacht bestuur,

Wij ontvingen een groot aantal documenten betreffende de nieuwe Participatiewet. In onze reactie beperken wij ons tot de hoofdlijnen van de voorstellen.

Veranderde maatschappelijke kijk

Bij de uitgangspunten van de gewijzigde wet is terecht rekening gehouden met de veranderde maatschappelijke kijk op het ondersteunen van inwoners die om allerlei redenen aan de zijlijn van (het meedoen in) de samenleving zijn komen te staan. Gelukkig is onze economische situatie zo, dat er veel betaald werk is en dat degenen die werk zoeken en kunnen werken een grote kans hebben om een betaalde baan te vinden. Na de coronacrisis nam het aantal werklozen duidelijk af en is de laatste jaren redelijk stabiel (landelijk rond de 400.000).

De mens heeft volgens de 'Universele verklaring van de rechten van de mens' recht op arbeid. Dat is een belangrijk beginsel. En dat hoeft en kan niet altijd inhouden dat men betaald werk verricht. Ook actief meedoen aan de samenleving (maatschappelijke participatie) zien wij als werk: zinvol voor de persoon die dat doet én nuttig voor (anderen in) de samenleving.

Drie uitgangspunten zijn in dit verband leidend: vertrouwen, eenvoud en de menselijke maat.

Het streven naar *eenvoud* in de regelgeving is prima vanuit het perspectief van de inwoners dat wij als RAS vertegenwoordigen. Zoals blijkt uit de stukken, kun je proberen zoveel mogelijk in duidelijke taal op te schrijven, het blijven zeer uitgebreide stukken. Het zal vooral aankomen op tijdige en begrijpelijke informatie en communicatie naar de betreffende inwoners.

Het uitgangspunt '*de menselijke maat*' geeft aan dat zoveel mogelijk rekening gehouden wordt met alle feiten en omstandigheden van de inwoner met een probleem op het gebied van werk en inkomen. Geheel mee eens, maar wel een grote uitdaging! Maatwerk is iets anders dan willekeur: het moet verdedigbaar en uitlegbaar zijn.

We hebben bij de uitvoering van landelijke wetgeving tijden gekend die nogal gekenmerkt werden door wantrouwen van de inwoner. Soms was er een doorgeslagen gestrengheid. De toeslagenaffaire is daar een voorbeeld van, maar zeker niet het enige voorbeeld. Wij steunen dan ook het uitgangspunt '*vertrouwen*'. U dient echter wel te beseffen dat ook dit begrip z'n grenzen kent. Vertrouwen kan nooit onbegrensd zijn.

Daarom vinden wij dat vertrouwen onlosmakelijk verbonden is met *verantwoordelijkheid*. Dat is voor ons een vierde uitgangspunt. De inwoner met problemen mag rekenen op ondersteuning en hulp van de overheid, maar dient ook zelf al zijn mogelijkheden in te zetten om die problemen het hoofd te bieden.

Het uitgangspunt '*vertrouwen*' dient daarom realistisch te worden gehanteerd zonder naïef te zijn.

1. De RAS onderschrijft de drie gehanteerde uitgangspunten, maar voegt graag een vierde eraan toe: verantwoordelijkheid.

De doelgroep

De samenstelling van de doelgroep is sterk afhankelijk van de economische omstandigheden. Momenteel is er in ons land veel vraag naar mensen om aan het werk te gaan. Dit heeft als gevolg dat er relatief veel inwoners zijn met een uitkering die een (grote) ondersteuningsbehoefte hebben of met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. U dient zich te realiseren dat wanneer deze situatie verandert, ook voor het brede instrumentarium dat u als overheid hanteert om mensen te helpen, andere accenten kunnen gaan gelden. Het kan zelfs een geheel andere aanpak vereisen.

2. Houd de economische ontwikkelingen goed in de gaten. Bij gewijzigde omstandigheden kunnen mogelijk andere accenten worden gelegd.

De RAS is blij met de vernieuwde aandacht voor de groep mensen die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Dat heeft niet alleen te maken met de persoonskenmerken van deze groep, maar ook met de hoge eisen die in deze complexe en op prestatie en productie gerichte samenleving aan veel werknemers worden gesteld. Het tempo van de samenleving ligt hoog!

Terecht stelt u dat de sociale infrastructuur moet meebewegen met de veranderingen in de maatschappij. Dit is een verantwoordelijkheid van zowel de GR Sociaal (SDD) als de gemeenten en dan graag in volledige samenwerking: het moet één geheel vormen. Zoals de RAS al vaker heeft aangegeven: probeer als gemeenten zoveel mogelijk met een gelijke of minstens gelijkwaardige infrastructuur te komen. Ons ideaal is nog steeds dat er geen wezenlijke verschillen in behandeling zijn tussen de gemeenten van de Drechtsteden, ook al begrijpen wij dat gemeenten soms op een enkel onderdeel een wat afwijkende aanpak kiezen. De lokale adviesraden zullen dat met wijsheid in hun situatie moeten beoordelen.

3. Werk als regionale organisatie maximaal samen met de plaatselijke organisaties en probeer de inwoners van alle gemeenten zoveel mogelijk een gelijk(waardig) pakket ondersteuning te bieden.

Maatschappelijke participatie

Het is een gezond uitgangspunt dat zij die betaalde arbeid kunnen verrichten, aan het werk moeten. Zo'n normatief uitgangspunt doet een beroep op de verantwoordelijkheid die inwoners hebben. De overheid moet en kan hen hierbij helpen en het is mooi dat we in ons land met een uitkering zorgen voor voldoende bestaanszekerheid in een periode zonder betaald werk (of met een andere uitkering).

Er is een groep die wel perspectief heeft op betaalde arbeid, maar wat meer en gedurende een langere periode ondersteuning behoeft. Het heeft onze hartelijke instemming dat aan die groep ook verschillende instrumenten gericht op ontwikkeling worden verbonden om dat perspectief dichterbij te brengen.

Ten slotte is er een groep met een grote, bijna onoverbrugbare, afstand tot de arbeidsmarkt. Daar werd in de afgelopen tijd (te) weinig aan gedaan. Het heeft onze steun dat ook voor deze groep geprobeerd wordt om meer of weer aan de samenleving deel te gaan nemen door 'het verrichten van onbeloonde activiteiten'. Voor betrokkene kan dat ook zorgen voor een stukje zingeving en een toename van diens gevoel van eigenwaarde.

4. De RAS steunt het beleid om voor alle doelgroepen maatschappelijke participatie te stimuleren en hen daarbij te ondersteunen.

Het instrumentarium om mensen weer een betaalde baan te laten vinden, is enigszins aangepast. Zorg dat je elk instrument tijdig evalueert en ga na of het zoden aan de dijk zet. Zo niet, pas het aan of bedenk iets anders. Het criterium is: helpt het inwoners daadwerkelijk?

Daarom moet er niet alleen kwantitatief geëvalueerd worden, maar ook kwalitatief, bijvoorbeeld door praktijkonderzoek.

En helaas, nou ja..., moet ook op de financiën worden gelet. Er is niet onbeperkt geld beschikbaar.

5. Ga regelmatig na of het beleid inwoners helpt. Evalueer kwantitatief én kwalitatief.

Handhaving

Een nieuw handhavingsbeleid zal ook moeten meebewegen met de eerder genoemde uitgangspunten inclusief verantwoordelijkheid. Leg de regels goed uit en probeer fouten zoveel mogelijk te voorkomen. Maar soms zijn sancties nodig: bij opzettelijke fraude, recidive, enz. Handhaving is geen vies woord. Mensen met een uitkering die geholpen worden door de overheid mogen aangesproken worden op hun verantwoordelijkheid.

Bij de sancties moet ook de menselijke maat worden gehanteerd: de bestaanszekerheid moet zo enigszins mogelijk in acht genomen worden wanneer sprake is van sancties. Op het eerste gezicht kunnen we positief zijn over de regels ter zake.

6. Het hanteren van de menselijke maat wanneer inwoners fouten maken, vindt de RAS oké. Maar wijs hen wel op hun verantwoordelijkheid, zeker wanneer sprake is van berekenend gedrag.

Jongeren

Terecht gaat extra aandacht uit naar jongeren. De inzet om te voorkomen dat een jongere langdurig afhankelijk wordt van een uitkering, is prima! Dit vereist ook enige creativiteit, de nodige deskundigheid en communicatief vermogen om met deze groep adequaat om te gaan. Vooral luistervaardigheid is van belang: wat beweegt deze persoon, wat geeft hij/zij zelf aan, wat zijn diens mogelijkheden, enzovoort. Schrijf iemand niet te snel af en wees wars van vooroordelen.

7. De RAS onderstreept de aandacht voor jongeren.

Taal

Nog steeds moeten we benadrukken dat mensen met een migratieachtergrond zo snel mogelijk de Nederlandse taal moeten leren. Dat is in alle opzichten cruciaal!

Het beheersen van digitale vaardigheden is voor allen van belang. Zorg voor zo eenvoudig mogelijke digitale toegang! En wijs de doelgroep ook op hulp van bijvoorbeeld sociale wijkteams.

8. De RAS adviseert om on-/laag- geletterdheid zo snel mogelijk aan te pakken.

Houding en bejegening

Allen die met de uitvoering van het aangepaste beleid te maken hebben, zowel bij de SDD als bij andere (lokale) organisaties, zullen goed toegerust moeten worden om daadwerkelijk 'maatwerk' te leveren. Ze moeten een soort van duizendpoten worden: communicatief sterk en begripvol zijn, goed kunnen luisteren, waar nodig streng en beslist zijn, de regels en regelingen goed kennen, stress- en anderszins sensitief zijn, enz.

Regel ook vormen van intervisie: je kunt veel van elkaar leren.

9. Ondersteun en begeleid medewerkers (van de SDD én lokale organisaties) om de vernieuwde aanpak met de vier (!) uitgangspunten adequaat te kunnen uitvoeren. Bij hen ligt de sleutel tot succes.

De RAS zal met belangstelling de ingezette lijn volgen: gaat het de inwoners die ondersteuning nodig hebben, echt helpen? Het beleid zal permanent beoordeeld (geëvalueerd) moeten worden en waar nodig aangepast. De samenleving verandert snel en vereist een responsieve houding. Daarmee wensen wij u alle sterkte!

Met vriendelijke groet, namens de Regionale Adviesraad Sociaal Drechtsteden,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'A.T. (Aaike) Kamsteeg'.

A.T. (Aaike) Kamsteeg, voorzitter.